

FinnCobalt Oy
Suutarinkatu 9
83500 Outokumpu

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen lausunto Hautalammen kaivoksen YVA-hankkeen yhteydessä laaditusta Sysmäjärven Natura-arvioinnista

FinnCobalt Oy on toimittanut Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselle (ELY-keskus) ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (YVA-laki, 252/2017) mukaisen Hautalammen kaivoksen ympäristövaikutusten arviointiselostuksen, joka on päivätty 20.3.2023 (korjattu/täydennetty YVA-selostus).

YVA-selostuksen liitteenä on Envineer Oy:n laatima Sysmäjärven Natura-arviointi (päivätty 13.3.2023), jossa on arvioitu Hautalammen kaivoshankkeen vaikutuksia Natura-alueeseen. Pohjois-Karjalan ELY-keskus antaa tässä yhteydessä Natura-arvioinnista luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:n mukaisen lausunnon, joka liitetään osaksi YVA-yhteysviranomaisen perusteltua päätelmää.

Natura-alueen luonnonarvoihin todennäköisesti merkittävästi vaikuttavista hankkeista ja suunnitelmista on tehtävä luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:n mukainen Natura-arviointi, joka voidaan laatia myös ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteydessä. Luonnonsuojelulain 66 §:n mukaan viranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 65 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu arviointi- ja lausunnotmenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon.

Natura-arvioinnissa esitetyt tiedot hankkeesta

Hautalammen kaivospiiri sijaitsee Outokummun Keretissä, noin kahden kilometrin etäisyydellä kaupungin keskustan länsipuolella. FinnCobalt Oy on käynnistänyt Hautalammen malmion kehityshankkeen, jonka tavoitteena on ottaa tuotantoon entisen Outokummun kuparikaivoksen alueella sijaitseva koboltti-nikkeli-kuparimalmio.

Natura-arviointi on osa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA). Hautalammen YVA-menettelyssä on tarkasteltu kahden toteutusvaihtoehdon (vaihtoehdot VE1 ja VE2) lisäksi hankkeen toteuttamatta jättämisen (vaihtoehto VE0) ympäristövaikutuksia.

19.6.2023

Vaihtoehto VE0: Hautalammen kaivoshanke ei toteudu. Alue säilyy nykytilassa, eikä siihen kohdistu muutoksia. Kaivostoiminta on päättynyt ja alueella toteutetaan Keretin kaivoksen jälkitarkkailun mukaisia toimia voimassa olevan ympäristöluvan mukaisesti.

Vaihtoehto VE1: kaivoshanke toteutuu louhimalla Hautalammen maanalaisesta kaivoksesta malmia arviolta 350 000–600 000 tonnia vuodessa. Malmi rikastetaan kaivosalueelle rakennettavassa rikastamossa. Rikastushiekan läjitysalue sijoittuu Keretin nykyiselle rikastushiekka-alueelle, johon rakennetaan uusi allasalue. Rikaste kuljetetaan kaivosalueen ulkopuolelle jatkojalostukseen.

Vaihtoehto VE2: kaivoshanke toteutuu louhimalla Hautalammen maanalaisesta kaivoksesta malmia arviolta 350 000–600 000 tonnia vuodessa. Malmi rikastetaan kaivosalueelle rakennettavassa rikastamossa. Rikastushiekan läjitysalue sijoittuu kaivospiirin eteläosaan, Ruutunkankaalle, johon rakennetaan uusi allasalue. Rikaste kuljetetaan kaivosalueen ulkopuolelle jatkojalostukseen.

Ennakoitu kaivoksen toiminta-aika on noin 10 vuotta tai enemmän. Kaivoksen päästövedet puretaan vaihtoehtoisissa VE1 ja VE2 Ruutunjokea pitkin Sysmäjärveen. Kaivospiirin purkuvesien reitti kulkisi molemmissa toteutusvaihtoehtoisissa Sysmäjärven Natura-alueen läpi. Natura-alue sijaitsee noin kolmen kilometrin päässä kaivosalueesta.

Natura-arvioinnin aineisto ja menetelmät

Natura-arviointi on laadittu asiantuntija-arviona. Arviointi perustuu hankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa (Envineer Oy, 2022) esitettyyn pintavesien vaikutusarviointiin, sisältäen vaikutusarvioinnissa käytetyn lähdekirjallisuuden ja tausta-aineiston.

Arvioinnissa on käytetty tietolähteinä myös Natura-alueen tietolomaketta, Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen laatimaa Sysmäjärven Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmaa (2009) ja Sysmäjärven linnustoselvitystä (2020), Savo-Karjalan ympäristötutkimus Oy:n laatimia Sysmäjärven yhteistarkkailun vuosiraportteja (2017–2020) ja Sysmäjärvi–Heposelkä -alueen kalataloudellisen yhteistarkkailun tuloksia vuonna 2021 sekä kansallista lajien uhanalaisuusarvioinnin julkaisua (Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus 2019). Lisäksi tietolähteinä on käytetty mm. ympäristöhallinnon Hertta-tietokantaa sekä Suomen ympäristökeskuksen ja Maanmittauslaitoksen avoimia paikkatietoaineistoja.

Natura-arviointi on laadittu uudistetun Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointioppaan (Suomen ympäristökeskus 2021) mukaisesti. Natura-arvioinnissa on sovellettu luontovaikutusten merkittävyyden arvioinnissa käytettyä oppaassa esiteltyä ARVI-lähestymistapaa. Vaikutuksen merkittävyys muodostuu kahdesta peruselementistä: häiriön ominaisuuksista, joista muodostuu muutoksen suuruus ja häiriön kohteena olevan luonnonarvon ominaisuuksista, joista muodostuu luontoarvon herkkyys. Näiden ominaisuuksien pisteytyksen perusteella lasketaan tilastollinen keskiarvo ja arvioidaan vaikutuksen merkittävyyttä.

19.6.2023

Sysmäjärven Natura-alue

Sysmäjärven Natura-alue (FI0700001) on valtakunnallisesti ja kansainvälisesti arvokas lintuvesikohde, jolla on huomattava merkitys lintujen muuton aikaisena levähdyspaikkana. Sysmäjärvi kuuluu Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoon lintudirektiivin mukaisena linnuston erityissuojelualueena eli SPA-alueena. Sysmäjärven Natura-alueen kokonaispinta-ala on 734 ha. Natura-alueen suojelun perusteena on yhteensä 76 lintudirektiivin liitteen I lintulajia, joihin kuuluu myös lintudirektiivin 4.2 artiklassa tarkoitettuja muuttolintuja. Tietolomakkeiden mukaan kuuden lajin osalta populaatioita ei ole arvioitu merkittäviksi kyseisellä Natura-alueella.

Suurin osa Natura-alueesta on perustettu yksityisiksi luonnonsuojelualueiksi. Natura-alueella on myös valtion omistuksessa olevaa suojelualuetta. Järvi kuuluu valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan ja niin sanottuihin RAMSAR-kosteikkokohteisiin sekä kansainvälisesti tärkeisiin lintualueisiin (IBA, Outokummun lintuvedet-kohde).

Sysmäjärven nykytila

Sysmäjärvi on kärsinyt pitkään voimakkaasta umpeen kasvamisesta ja kasvillisuuden yksipuolistumisesta, minkä vuoksi erityisesti vesilinnusto ja kahlaajalajisto on taantunut.

Sysmäjärvi on luokiteltu vesienhoidon kolmannella luokittelukaudella ekologiselta tilaltaan tyydyttäväksi veden laadun ja kalaston sekä hydro-morfologisen muuttuneisuuden perusteella. Fysikaalis-kemialliselta tilaltaan järvi on luokiteltu tyydyttäväksi korkeiden typpipitoisuuksien vuoksi. Järven pH-minimi on matala ja happitilanne on heikko. Järven kemiallinen tila on hyvää huonompi. Pintaveden ympäristölaatunormi (VN/1022/2006) ylittyy polybromattujen difenyylietterien (PBDE), elohopean ja nikkelin osalta. Nikkelin biosaatava pitoisuus (9,28 µg/l) ylittää ympäristölaatunormin (4 µg/l) Sysmäjärven kuormituksen vuoksi.

Natura-arvioinnissa esitetyt vaikutusmekanismit

Natura-arvioinnissa on tarkasteltu hankkeen pintavesivaikutuksia, koska arvioinnin mukaan kaivostoiminasta Natura-alueelle kohdistuvia vaikutuksia muodostuu vain purkuvedestä. Natura-arviointi on tehty koskemaan tilannetta, jossa hankkeen purkuvedet kulkeutuvat Alimmaisesta Hautalammesta Ruutunjokeen ja edelleen Sysmäjärveen. Arvioinnin mukaan kaivostoiminnasta peräisin oleva vaikutus vedenlaatuun ulottuu koko Sysmäjärven Natura-alueelle pois lukien järven saaret ja pienialaiset osat rantakaistaletta järven ympärillä.

Purkuveden ei arvioida aiheuttavan suoria vaikutuksia linnuille, mutta purkuvesistä aiheutuvat mahdolliset muutokset vedenlaadussa voivat vaikuttaa järven ekosysteemin ominaispiirteisiin ja sitä kautta välillisesti Natura-alueen suojelun perusteena oleviin lintuihin. Tällaiset välilliset vesistövaikutukset syntyvät monimutkaisten vaikutusketjujen kautta ja saattavat ilmetä kohteessaan pitkänkin ajan kuluessa.

YVA-selostuksen mukaan molempien hankevaihtoehtojen VE1 ja VE2 vesistövaikutukset ovat käytännössä samanlaiset.

19.6.2023

Natura-arvioinnin mukaan kaivostoiminnasta ei aiheudu melu- tai pölyvaikutuksia Sysmäjärven Natura-alueelle.

Natura-arvioinnissa kuvatut vaikutukset alueen luonnonarvoille

Vaikutukset lintudirektiivin liitteen I lajeihin ja alueella säännöllisesti esiintyviin muuttolintuihin

Hankkeen molemmista toteuttamisvaihtoehdoista (VE1 ja VE2) on arvioitu aiheutuvan välillisiä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleville lintulajeille. Vaikutuksia Sysmäjärven suojelun perusteena oleviin lintulajeihin voi muodostua kahden vaikutusketjun kautta järven vesikemian ja ekologisten prosessien muutosten seurauksena: suojelun perusteena olevien lajien ravinnon määrä ja laatu voi muuttua tai järven piirteet, kuten avovesialueen laajuus, muuttua kasvillisuuden muutosten myötä. Natura-arvioinnissa hankkeen vaikutuksia suojelun perusteena oleviin lajeihin on siten arvioitu lajien elinympäristöjen ja ravinnon säilymisen kautta.

Suojelun perusteena olevien lajien herkkyys muutokselle ja vaikutusten merkittävyys on arvioitu lajikohtaisesti. Arvioinnin mukaan merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat lintulajeihin, jotka saavat ravintonsa järvestä ja joiden elinympäristöä järvi pääasiassa on. Tällaisia lajeja ovat muun muassa puolisuikeltajat ja kokosuikeltajat sekä alueella ruokailevat kahlaajat.

Kummassakaan hankkeen toteutusvaihtoehdossa vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin lintulajeihin (populaatioiden elinvoimaisuus) ei ole pidetty merkittävänä yksittäisten lajien tasolla, koska lintuihin on arvioitu kohdistuvan enintään kohtalaisia kielteisiä vaikutuksia. Kohtalaisia vaikutuksia on kuitenkin arvioitu kohdistuvan noin 37 %:iin suojelun perusteena olevista lintulajeista.

Vaikutukset Natura-alueen eheyteen

Natura-arvioinnin mukaan kaivostoiminnasta ei aiheudu suoria vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteisiin, vaan vaikutukset ovat välillisiä, monimutkaisempien vaikutusketjujen kautta suojelun perusteena oleviin luontoarvoihin ulottuvia vaikutuksia.

Kummassakin hankkeen toteutusvaihtoehdossa (VE1 ja VE2) vaikutukset Natura-alueen koskemattomuuteen (eheyteen) on arvioitu merkittäviksi, koska alueen ekologiseen rakenteeseen, toimintaan ja ekologisten prosessien muodostamaan kokonaisuuteen, joka ylläpitää alueen suojelun perusteena mainittuja lintulajeja, kohdistuu kohtalaisia kielteisiä vaikutuksia. Kohtalainen vaikutus tulkitaan merkittäväksi, sillä kohtalaisia vaikutuksia kohdistuu n. 37 %:iin suojelun perusteena olevista lajeista ja kyseiset lajit ovat sellaisia, joiden kannat ovat yleisestikin olleet laskusuunnassa viime vuosina.

Yhteisvaikutukset

Natura-arvioinnissa on tunnistettu viisi eri toimialaa, joilla voi olla yhteisvaikutuksia Sysmäjärven Hautalammen kaivoshankkeen kanssa. Arvioinnissa on käsitelty yhteisvaikutuksia maa- ja metsätalouden, GKT Mintec:in koerikastamon, Vuonoksen talkkיתהתן ja rikastamon, Outokummun kaupungin jäteveden puhdistamon ja Keretin kaivosalueen osalta, joista on aiheutunut pitkään

19.6.2023

vesistökuormitusta Sysmäjärveen. Arvioinnin mukaan kaikista em. toimialoista aiheutuisi Hautalammen kaivoshankkeen kanssa myös yhteisvaikutuksia lisääntyvän ravinne-, kiintoaine- tai metallikuormituksen myötä.

Haitallisten vaikutusten lieventäminen

Arvioinnissa on todettu, ettei haitallisia vaikutuksia lieventävistä toimenpiteistä ole hankkeen tässä vaiheessa ollut mahdollista esittää tarkkoja suunnitelmia, koska YVA-selostuksen mukaan hankkeen lopullinen vesienkäsittely- ja -johtamistapa ei ole vielä tiedossa.

Vesistöreitille koituvien haitallisten vaikutusten mahdollisiksi lieventämiskeinoiksi toteutusmallissa, jossa kuormitusvedet johdetaan kaivosalueelta Ruutunjokeen, on esitetty lisävesien johtamista Kaitalammesta tai Kolmikannasta Suu-Särkilammen kautta Ruutunjoen alkupäähän. Lisävedellä ylläpidettäisiin Sysmäjärven luontaista vesitasetta ja ehkäistäisiin umpeenkasvun kiihtymistä. Muina lieventämiskeinoina on mainittu Sysmäjärven Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa listattuja kunnostustoimenpiteitä, kuten vesikasvillisuuden niittoa, jonka avulla on mahdollista lieventää umpeenkasvua ja sen tuomia ongelmia.

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUKSEN ARVIO VAIKUTUKSISTA JA NIIDEN MERKITTÄVYYDESTÄ

Natura-arvioinnin asianmukaisuus

Natura-arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ja luonnonsuojelulain 65 §:n 1 momentin mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla. Hanke voidaan hyväksyä vain silloin, kun arvioinnin avulla on saatu varmuus siitä, ettei suunnitelma tai hanke aiheuta merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelutavoitteille eikä vaikuta haitallisesti alueen koskemattomuuteen. Asianmukaisen arvioinnin on siten oltava riittävän yksityiskohtainen ja riittävän hyvin perusteltu, jotta haitallisten vaikutusten puuttuminen voidaan osoittaa luotettavasti (Euroopan Komissio, Natura 2000 -alueisiin liittyvien suunnitelmien ja hankkeiden arviointi –Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan 3 ja 4 kohtaa koskevat menetelmäohjeet 2021).

Tehdyssä Sysmäjärven Natura-arvioinnissa vaikutusten arviointi perustuu tarkkailutuloksiin ja olemassa olevaan tietoon pintavesien sekä Natura-alueen ja sen linnuston tilasta. Natura-alueella on tehty useita luonnonympäristöön kohdistuvia selvityksiä ja suunnitelmia, joten alueen luontoarvot tunnetaan kohtalaisen hyvin. Natura-alueen suojelun perusteena olevaan lintulajistoon liittyen arvioinnissa käytettyihin lähtöaineistoihin ei sisälly merkittävää epävarmuutta. Arvioinnin kannalta on oleellista tunnistaa lajit, joihin vaikutuksia kohdistuu populaatioissa tapahtuvista vaihteluista huolimatta. Tästä näkökulmasta aineistot ovat riittävät.

Arvioinnissa on tunnistettu alueen suojeluperusteisiin vaikuttavat todennäköisimmät vaikutusmekanismit ja vaikutusalueen laajuus on määritetty riittävällä tavalla. Arviointi on kohdistettu suojelun perusteena oleviin lintuihin lajitasolla sekä kokonaisuutena Natura-alueen eheyteen ja ekologiseen koskemattomuuteen.

19.6.2023

Arviointiin sisältyvien epävarmuustekijöiden vuoksi arvioinnissa on sovellettu ns. varovaisuusperiaatetta, jossa vaikutukset arvioidaan vakavimman mahdollisesti aiheutuvan haitan mukaan.

Arvioinnissa on tarkasteltu joitakin lieventäviä toimenpiteitä, joilla hankkeen mahdollisia heikentäviä vaikutuksia voidaan vähentää. Arvioinnissa on tarkastelu myös mahdollisia yhteisvaikutuksia alueella olemassa olevien toimintojen kanssa. Arvioinnissa ei ole tunnistettu alueelle suunniteltuja muita hankkeita, joilla voisi olla yhteisvaikutuksia kyseessä olevan hankkeen kanssa.

Vaikutusmekanismit

ELY-keskus yhtyy arvioinnissa esitettyyn päätelmään hankkeen keskeisistä vaikutusmekanismeista. Vaikutusarviointi on tehty toteutusvaihtoehdolle, jossa kaivoksen purkuvedet johdetaan Ruutunjokeen ja Sysmäjärveen. Arvioinnissa on käsitelty rakentamisen ja toiminnan aikaisia vaikutuksia. Arvioinnin mukaan hankkeesta Sysmäjärveen aiheutuvat vaikutukset johtuvat kaivostoiminnan purkuvesistä ja ovat järveen kertyviä (kumulatiivisia) ja ajan mittaan vaikutusten merkittävyys voi kasvaa. Purkuveden ei arvioida aiheuttavan suoria vaikutuksia linnuille, mutta mahdolliset muutokset vedenlaadussa voivat vaikuttaa järven ekosysteemin ominaispiirteisiin ja sitä kautta välillisesti Natura-alueen suojelun perusteena oleviin lintuihin.

Vaikutukset alueen luonnonarvoille

Vaikutukset lintudirektiivin lajeihin ja alueella säännöllisesti esiintyviin muuttolintuihin

Arvioinnin mukaan suojeluperusteena olevalle linnustolle aiheutuu välillisiä vaikutuksia hankkeen purkuvesistä johtuvien Sysmäjärven vesikemian ja järven ekologisten prosessien muutosten kautta. Linnustolle aiheutuvien vaikutusten arvioidaan syntyvän muutoksista lintulajien elinympäristöissä sekä ravinnon laadussa tai määrässä. Vaikutusten on arvioitu olevan lajikohtaisesti ei merkittäviä, vähäisiä tai kohtalaisia. Vaikutusten ei ole arvioitu olevan lajikohtaisesti merkittäviä Natura-alueen suojelun perusteena olevissa lintulajeissa (populaatioiden elinvoimaisuus), koska lintuihin kohdistuu enintään kohtalaisia vaikutuksia.

Hankkeen YVA-selostuksessa kuvattujen, Sysmäjärveen kohdistuvien pintavesivaikutusten arvioinnin ollessa edelleen puutteellinen ja sisältäessä epävarmuuksia, ei sen perusteella tehtyä Natura-arvioinnissa esitettyä vaikutusten arviointia suojelun perusteena oleviin lintulajeihin voida pitää riittävänä.

Ottaen huomioon arviointiin vaikuttavat epävarmuustekijät, ELY-keskus pitää Natura-alueen suojeluperusteena oleviin lintulajeihin kohdistuvien vaikutusten arviointia kuitenkin oikeasuuntaisena ja perusteltuna. Natura-arvioinnin mukaan vaikutukset kohdistuvat suojelun perusteena oleviin lintulajeihin epäsuorasti ja monien välivaiheiden kautta, joten niiden arvioiminen ja ennustaminen ekosysteemissä on erittäin vaikeaa. Tästä seuraa epävarmuutta arvioinnin tuloksiin, mikä on arvioinnissakin todettu. Vaikutusarviointiin liittyy epävarmuutta myös

19.6.2023

yhteisvaikutusten arvioinnissa käytettävissä olleiden lähtötietojen suhteen. Tuloksiin on todettu liittyvän epävarmuutta myös arvioinnin kohteena olevien lajien ominaisuuksien (mm. lajien runsaussuhteiden vuosittaiset vaihtelut ja toiminnallisuuden vaihtelut) osalta.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan Natura-alueen nykyisen heikon ekologisen tilan ja linnuston taantumisen osoittaneiden pitkäaikaisten linnustoseurantojen tulosten perusteella voidaan olettaa, että linnustoon kohdistuvat välilliset vaikutukset olisivat hankkeesta todennäköisesti aiheutuvan lisääntyvän vesistökuormituksen seurauksena kielteisiä ja useiden lajien osalta vähintäänkin kohtalaisia.

Vaikutukset Natura-alueen eheyteen

Hankkeen aiheuttaman muutoksen suuruuden ja Natura-alueen yleisen herkkyyden perusteella hankkeella on arvioitu olevan merkittäviä vaikutuksia Natura-alueen eheyteen (koskemattomuuteen). Vaikutukset Natura-alueen koskemattomuuteen on perustellusti arvioitu merkittäviksi, koska alueen suojelun perusteena olevaa lajistoa ylläpitävään ekologisen rakenteen, toiminnan ja ekologisten prosessien muodostamaan kokonaisuuteen kohdistuu kohtalaisia kielteisiä vaikutuksia. Kohtalainen vaikutus tulkitaan perustellusti merkittäväksi, sillä kohtalaisia vaikutuksia kohdistuu n. 37 %:iin suojelun perusteena olevista lajeista. Arvioinnin mukaan hankkeen toteutuessa Sysmäjärven ekologinen tila ja toimintakyky todennäköisesti heikentyvät lisääntyvän vesistökuormituksen ja rehevöitymisen vuoksi pitkällä aikavälillä. Natura-alueen herkkyys muutoksille on arvioitu perustellusti suureksi, koska järven ekologinen ja kemiallinen tila on jo lähtötilanteessa heikko, eikä vesimuodostuman ekosysteemiä voida Natura-arvioinnin mukaan pitää erityisen nopeasti toipuvana runsasravinteisuutensa ja pohjasedimenttiin varastoituneiden haitta-aineiden takia.

Komission ohjeen mukaisesti alueen ”koskemattomuus” koskee myös tärkeimpiä ekologisia prosesseja ja tekijöitä, jotka ylläpitävät lajien ja luontotyyppien pitkäaikaista esiintymistä Natura 2000 -alueella. Näiden tekijöiden heikentyminen voi vaarantaa alueen suojelutavoitteiden saavuttamisen ja vaikuttaa haitallisesti, vaikka vaikutukset eivät kohdistuisi suoraan suojeluperusteena oleviin lajeihin tai luontotyyppeihin. Jos alueen ekologinen rakenne, toiminta ja prosessit heikkenevät pitkäkestoisesti hankkeen tai suunnitelman vuoksi, voidaan päätellä, että suunnitelma tai hanke vaikuttaa haitallisesti alueen koskemattomuuteen.

Vaikka arviointiin liittyy useita epävarmuustekijöitä, ELY-keskus pitää Natura-alueen nykyisen heikon ekologisen tilan ja varovaisuusperiaatteen huomioon ottaen johtopäätöstä vaikutusten merkittävydestä Natura-alueen eheyteen perusteltuna ja oikeana.

Lieventämistoimenpiteet

Arvioinnissa esitettyjä haitallisten vaikutusten lieventämistoimia ovat lisävesien johtaminen Sysmäjärven ja Sysmäjärven hoito- ja käyttösuunnitelman mukaiset kunnostustoimenpiteet kuten vesikasvillisuuden niitot. Natura-alueen suojelutavoitteiden näkökulmasta Sysmäjärven yleistilan heikkenemisen ja linnuston taantumisen merkittävin tekijä on pitkään jatkunut rehevöityminen ja

19.6.2023

järven umpeenkasvu, joten ulkoisen kuormituksen vähentäminen on varsinaisten lintuvesikunnostustöiden ohella tärkeä osa kunnostustoimia. Pohjois-Karjalan ELY-keskus ja sen yhteistyötahot ovatkin toteuttaneet Sysmäjärvellä hoito- ja kunnostustoimia jo pitkään linnuston elinympäristöjen parantamiseksi. Tällaisia lajien elinympäristöjen parantamiseen tähtääviä hoitotoimenpiteitä, jotka eivät ole toiminnallisesti osa hanketta, ei pidä kuitenkaan katsoa lieventäviksi toimenpiteiksi, sillä ne eivät sinänsä vähennä hankkeen kielteisiä vaikutuksia. Tällaiset hoitotoimenpiteet voidaan pikemminkin luokitella korvaaviksi toimenpiteiksi, jos ne eivät kuulu alueen suojelun edellyttämiin tavanomaisiin käytäntöihin.

Yhteisvaikutukset

Natura-arvioinnissa on tunnistettu viisi merkittävintä toimialaa, joilla voi olla yhteisvaikutuksia Sysmäjärveen Hautalammen kaivoshankkeen kanssa. Kaikista mainituista toimialoista on aiheutunut jo pitkään vesistökuormitusta Sysmäjärveen. Arvioinnin mukaan niillä kaikilla olisi yhteisvaikutuksia Hautalammen kaivoshankkeen kanssa lisääntyvän ravinne-, kiintoaine- tai metallikuormituksen myötä. ELY-keskus pitää arviota uskottavana ottaen huomioon Sysmäjärven nykyisen heikon ekologisen ja kemiallisen tilan.

Arvioinnin puutteet ja epävarmuustekijät

Arvioinnin merkittävimiksi epävarmuustekijöiksi mainitaan hankesuunnitelmien tarkkuus ja mahdollisten haitallisten vaikutusten lieventämiskeinot. Tarkkoja suunnitelmia hankkeen toteuttamisesta, vesienjohtamistavasta ja lieventämiskeinoista ei hankkeen tässä vaiheessa ole ollut käytettävissä ja erityisesti pintavesien vaikutusten arviointiin liittyvät epävarmuudet heijastuvat myös Natura-arviointiin. Näiden seikkojen vuoksi Natura-arviointia ei ole voitu tehdä lieventämiskeinoja huomioiden, eikä vaikutuksia Natura-alueeseen ei ole siten voitu luotettavasti arvioida. Hankkeen YVA-selostuksen mukaan suunnitelmia tarkennetaan YVA-menettelyn jälkeen ympäristöluvan hakemisvaiheessa.

Euroopan unionin komission tiedonantona julkaistussa ohjeessa ”Natura 2000 -alueisiin liittyvien suunnitelmien ja hankkeiden arviointi -Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan 3 ja 4 kohtaa koskevat menetelmäohjeet” todetaan lieventävien toimenpiteiden osalta, että ne on kuvattava yksityiskohtaisesti ja on esitettävä tieteelliseen näyttöön perustava selostus siitä, miten toimenpiteillä poistetaan havaitut vaikutukset. Tämän lisäksi on ilmoitettava, millaisia toimenpiteitä otetaan käyttöön toimenpiteiden vaikuttavuuden seuraamiseksi.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan Natura-arvioinnissa esitetty kuvaus lieventävistä toimenpiteistä on suppea ja yleispiirteinen, eikä sen perusteella voida arvioida lievennystoimien vaikuttavuutta Natura-alueen suojeluperusteena olevaan linnustoon ja alueen eheyteen.

Johtopäätökset

19.6.2023

Lupaviranomaisen on varmistuttava Natura-arviointi- ja lausuntomenettelyn avulla, ettei hanke yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alue on sisällytetty Suomen Natura 2000 –verkostoon. Hankkeiden hyväksyminen on mahdollista, kun on ensin asianmukaisen arvioinnin päätelmin varmistettu, ettei tieteelliseltä kannalta jää järkevää epäilyä tällaisten vaikutusten aiheutumisesta. Jos haitallisia vaikutuksia aiheutuu tai niitä ei voida sulkea pois, suunnitelmaa tai hanketta ei voida hyväksyä ja toteuttaa.

Tehdyssä arvioinnissa hankkeen vaikutukset suojeluperusteena olevaan linnustoon sekä Natura-alueen eheyteen (koskemattomuuteen) on arvioitu. Arvioinnissa on todettu, että alueen koskemattomuudelle aiheutuu kohtalaisia kielteisiä vaikutuksia, jotka ovat merkittäviä. Arvioitaessa hankkeen tai suunnitelman kokonaisvaikutuksen merkittävyyttä Natura-alueeseen tulee lopullisena kriteerinä käyttää mahdollisesti aiheutuvaa negatiivista vaikutusta alueen eheyteen.

Arvioinnissa ei ole selvennetty, voiko haitallisia vaikutuksia aiheutua edelleen myös lieventämistoimien jälkeen. Hankkeen YVA-selostuksessa ja Natura-arvioinnissa esitetyt lieventämiskeinot eivät ole riittäviä, eikä niiden perusteella ole ollut mahdollista arvioida hankkeen kokonaisvaikutuksia Natura-alueeseen. Hankkeen vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteisiin on kuitenkin mahdollista arvioida luotettavasti vasta silloin, kun lieventämistoimien vaikutukset on otettu arvioinnissa huomioon.

Natura-arviointiin liittyy useita epävarmuustekijöitä, joista merkittävimpänä voidaan pitää hankkeen vesienkäsittelyn ja -johtamisen suunnitelmien sekä vesistövaikutusten arvioinnin puutteita. Sysmäjärveen on kohdistunut pitkään järven tilaa heikentävää ravinne-, kiintoaine- ja metallikuormitusta, joka tulisi tehdyn arvioinnin mukaan hankkeen myötä todennäköisesti lisääntymään. Sysmäjärveen kohdistuvien pintavesivaikutusten arvioinnin ollessa puutteellinen ja sisältäessä epävarmuuksia, ei sen perusteella tehtyä Natura-arviointia eli vaikutusten arviointia suojelun perusteena oleviin luontoarvoihin voida pitää riittävänä.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus katsoo, että Natura-arvioinnin ja Sysmäjärven nykytilasta käytettävissä olevan tiedon perusteella Hautalammen kaivoshankkeesta aiheutuisi todennäköisesti merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleville luonnonarvoille ja alueen eheyteen, eikä hanke ole tällaisenaan toteutuskelpoinen.

Asiakirjan hyväksyminen

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Asian on esitellyt johtava asiantuntija Saara Heräjärvi ja ratkaissut yksikön päällikkö Sirkka Hakalisto. Merkintä hyväksynnästä on viimeisellä sivulla.

Tämä asiakirja POKELY/910/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POKELY/910/2020 har godkänts elektroniskt

Hakalisto Sirkka 19.06.2023 17:02

Heräjärvi Saara 19.06.2023 17:04